

## บทที่ ๒

### ความหมายและประเภทของวจีทุจริต

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์อาบัติที่สัมพันธ์กับวจีทุจริตในภิกขุปาติโมกข์” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อнуฎีกา ปกรณ์เสส เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับอาบัติที่สัมพันธ์กับวจีทุจริตในภิกขุปาติโมกข์อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การศึกษาซึ่งแบ่งเป็นลำดับในบทที่ ๒ ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อตามลำดับดังนี้

#### ๒.๑ ความหมายของวจีทุจริต

#### ๒.๒ ประเภทของวจีทุจริต

๒.๒.๑ มุสาวาท : พูดเท็จ

๒.๒.๒ ปิสุณาวาจา : พูดส่อเสียด

๒.๒.๓ ผรุสวาจา : พูดคำหยาบ

๒.๒.๔ สัมผัปปลาปะ : พูดเพ้อเจ้อ

#### ๒.๓ โทษของวจีทุจริต

#### ๒.๑ ความหมายของวจีทุจริต

วจีทุจริต หมายถึง พูดแต่เรื่องชั่ว<sup>๑</sup> หรือธรรมที่ทำให้เราร้อน<sup>๒</sup> คำว่า วจีทุจริต จัดเป็นธรรมที่ทำให้เราร้อนดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “กายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต ธรรมเหล่านี้ชื่อว่าทำให้เราร้อน”<sup>๓</sup> เป็นอกุศลธรรมที่ก่อให้เกิดโทษทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นดังที่ตรัสว่า “กัณฺเฬอไคประพตฺติกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริตชนเหล่านั้นชื่อว่าไม่รักตน แม้ชนเหล่านั้นจะกล่าวอย่างนี้ว่า ‘เรารักตน’ ก็ตามชนเหล่านั้นก็ชื่อว่าไม่รักตน”<sup>๔</sup> วจีทุจริตเป็นวจีกรรมชนิด

---

<sup>๑</sup>อง.ติก.อ. (ไทย) ๒/๓/๗๙.

<sup>๒</sup>อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๑๓๑๑/๓๒๙.

<sup>๓</sup>อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๑๓๐๖/๓๒๙.

<sup>๔</sup>ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๑๕/๑๓๒.

หนึ่ง<sup>๕</sup> เป็นหนึ่งในทุจจริต ๓ ประการ<sup>๖</sup> เป็นการกระทำไม่ดีทางวาจา เป็นความประพฤติชั่วด้วยวาจา หรือประพฤติชั่วทางวาจา<sup>๗</sup>

วจีทุจจริต เป็นการกระทำไม่ดีทางวาจา เป็นความประพฤติชั่วด้วยวาจา หรือประพฤติชั่วทางวาจาที่เรียกว่าวจีทุจจริตมี ๔ ประการ คือ พูดคำเท็จ พูดคำส่อเสียด พูดคำหยาบและพูดคำเพื่อเจ้า<sup>๘</sup>

วจีทุจจริต แปลว่า การประพฤติชั่วด้วยวาจา วจีทุจจริตเป็นการทำความชั่วความผิดทางวาจา คือ ด้วยปากด้วยการพูด จัดเป็นบาปมิใช่บุญ ก่อทุกข์โทษให้ทั้งในปัจจุบันและภพชาติต่อไป วจีทุจจริต มี ๔ อย่าง คือ ๑) พูดคำเท็จ คือพูดไม่จริง พูดตรงกันข้ามกับความจริง เพื่อให้เข้าใจผิด ๒) พูดคำส่อเสียด คือพูดยุยงให้คนอื่นแตกกัน ทะเลาะกัน พูดให้เขาเจ็บใจ ๓) พูดคำหยาบ คือพูดคำระคายหู คำหยาบโลน ไม่น่าฟัง ไม่เป็นคำผู้ดี ๔) พูดคำเพื่อเจ้า คือ พูดพาล่ามพูดเหลวไหล ไม่มีสาระ วกวนไม่รู้จบ ทำให้เสียเวลาและประโยชน์<sup>๙</sup>

วจีทุจจริต หมายถึง เจตนา ๔ อย่าง คือ (๑) พูดเท็จ (๒) พูดส่อเสียด (๓) พูดคำหยาบ (๔) พูดเพื่อเจ้า ดังที่ท่านกล่าวในอรรถกถา “เจตนา ๔ อย่างมีมูลสาวทเป็นต้น ชื่อว่าวจีทุจจริต”<sup>๑๐</sup>

วจีทุจจริต หมายถึง ความล่องละเมียดสิกขาบทที่บัญญัติไว้ ดังที่ท่านกล่าวในอรรถกถาว่า “ความล่องละเมียดสิกขาบทที่บัญญัติไว้แล้วในกายทวาร ชื่อว่ากายทุจจริต ความไม่ล่องละเมียด ชื่อว่ากายสุจจริต ความล่องละเมียดสิกขาบทที่บัญญัติไว้แล้วในวจีทวาร ชื่อว่าวจีทุจจริต ความไม่ล่องละเมียดชื่อว่าวจีสจจริต ความล่องละเมียดสิกขาบทที่บัญญัติไว้แล้วในทวารทั้ง ๒ นั้นเอง ชื่อว่ามโนทุจจริต, ความไม่ล่องละเมียด ชื่อว่ามโนสุจจริต นี้กล่าวโดยบัญญัติ”<sup>๑๑</sup>

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของ วจีทุจจริต ไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ว่า วจีทุจจริต หมายถึง การกระทำทางวาจาที่ไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ เป็นวาจาเท็จ เป็นวาจาไม่ซื่อตรง กลับกลอก เป็นบาป เป็นอกุศล ไม่มีสาระเชื่อถือไม่ได้ ไม่มีเหตุผลไม่มีประโยชน์สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในหมู่คณะสังคมประกอบด้วยคำพูด ๔ ประการ คือ ๑) การพูดคำเท็จ ปด โกหก หลอกลวง ไม่จริง ไม่แท้ ๒) การพูดคำส่อเสียด ยุยง

<sup>๕</sup>ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๕๗/๔๐.

<sup>๖</sup>ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๖๐.

<sup>๗</sup>พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕๕.

<sup>๘</sup>วิ.ป. (ไทย) ๘/๓๒๔/๔๕๘.

<sup>๙</sup>พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสตร์ ชุด คำวัด, (กรุงเทพมหานคร : วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘), หน้า ๘๖๒.

<sup>๑๐</sup>อภิ. วิ. เล่ม ๓๕/๑๑๐๓.

<sup>๑๑</sup>อภิ. วิ. เล่ม ๓๕/๑๑๐๓.

ส่งเสริมให้ทะเลาะแตกความสามัคคีกัน ๓) การพูดคำหยาบ พูดคำเสียดแทงให้เกิดความเจ็บใจ ๔) การพูดคำเพื่อเจ้า พูดเหลวไหล ไร้สาระ<sup>๑๒</sup>

สรุปความได้ว่า วชิรุต หมายถึง บาปอกุศลธรรมทั้งหลายที่ทำให้เราร้อน การกระทำที่ไม่ดีทางวาจา เป็นความประพฤติชั่วด้วยวาจา หรือการกระทำทางวาจาที่ไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ เป็นวาจาเท็จ เป็นวาจาไม่ซื่อตรง กลับกลอก เป็นบาป เป็นอกุศล ไม่มีสาระเชื่อถือไม่ได้ ไม่มีเหตุผลไม่มีประโยชน์สร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในหมู่คณะสังคม และยังรวมไปถึงเจตนา ๔ อย่าง คือ ๑) การพูดคำเท็จ ปด โกหก หลอกลวง ไม่จริง ไม่แท้ ๒) การพูดคำส่อเสียด ยุยง ส่งเสริมให้ทะเลาะแตกความสามัคคีกัน ๓) การพูดคำหยาบ พูดคำเสียดแทงให้เกิดความเจ็บใจ ๔) การพูดคำเพื่อเจ้า พูดเหลวไหล ไร้สาระ

## ๒.๒ ประเภทของวชิรุต

### ๒.๒.๑ มุสาวาท : พูดเท็จ

ในการที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการพูดเท็จ คือการเอาเรื่องที่ไม่จริงมาพูดทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มุ่งหวังจะเอาประโยชน์ใส่ตัวในทางที่ไม่ชอบหรือประสงค์ร้ายต่อผู้อื่น ให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อน คำพูดดังกล่าวถือว่าเป็นบาป เช่น ตั้งใจแต่งเรื่องไปพูดหลอกลวงเขา ให้เขาเข้าใจผิด โดยหวังที่จะเอาประโยชน์จากเขา เช่นนี้จัดว่าเป็นบาปที่จะต้องได้รับวิบากกรรมในทางพระพุทธศาสนา

#### ๒.๒.๑.๑ ความหมายของมุสาวาท

มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในทุจจริต ๗ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพฤติดูในกาม) ๔) มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) ๕) ปิสุณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพื่อเจ้า)<sup>๑๓</sup>

มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) เป็นอกุศล<sup>๑๔</sup> เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ใน อกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพฤติดูในกาม) ๔) มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) ๕) ปิสุณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพื่อเจ้า) ๘) อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา) ๙) พยาบาท (ปองร้ายเขา) ๑๐) มิจฉาทิฎฐิ (เห็นผิดจากคลองธรรม)<sup>๑๕</sup>

<sup>๑๒</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๑๙๖-๑๙๗.

<sup>๑๓</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๒๕๐/๖๐๗.

<sup>๑๔</sup> ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๙๔/๒๒๙.

<sup>๑๕</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๒๖๘/๖๑๙.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “มุสาวาท” ว่ามาจากคำ ๒ คำ คือ คำว่า “มุสา” กับคำว่า “วาตะ” “มุสา” หมายถึง “เท็จ ปด”<sup>๑๖</sup> และคำว่า “วาตะ” หมายถึง “คำพูด ถ้อยคำ ลัทธิ ความเห็น”<sup>๑๗</sup>

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) หมายถึง การพูดโกหก พูดไม่จริง การพูดทำให้เกิดความเสื่อม ชาติความเชื่อถือในคำพูดของตนเอง<sup>๑๘</sup>

จากความหมายของคำว่า มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสรุปความได้ว่า คำว่า “มุสา” หมายถึง เท็จ เรื่องไม่จริง ไม่แท้ และคำว่า วาตะ หมายถึง การกล่าว คำพูด ความเห็น กิริยาที่ทำให้เข้าใจเรื่องไม่จริงไม่แท้นั้นว่าเป็นเรื่องจริง เรื่องแท้ และการให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องเท็จนั้นว่าเป็นเรื่องจริงเรื่องแท้

#### ๒.๒.๑.๒ องค์ประกอบของมุสาวาท

องค์ประกอบของมุสาวาท (การพูดคำเท็จ) นั้น คือ การกล่าวมุสาวาท จะถึงความเป็นกรรมบถ คือ เป็นกรรมที่มีผลตอบสนอง ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ

- (๑) อัดถัง วัตถุ เรื่องไม่จริง
- (๒) วิสังวาทนจิตตัง มีจิตคิดจะพูดไม่จริง
- (๓) ตัซโซ วายาโม พูดเรื่องไม่จริงออกไป
- (๔) ปรัสสะ ตทัตถวิชานันถ์ คนอื่นเข้าใจ เนื้อความนั้น

มุสาวาทในสิกขาบทนี้ มี ๑ พระบัญญัติ ในบรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สมุฏฐาน มี ๓ คือ ๑) เกิดทางกายกับจิต มิใช่เกิดทางวาจา ๒) เกิดทางวาจากับจิต มิใช่เกิดทางกาย ๓) เกิดทางกายวาจากับจิต<sup>๑๙</sup>

#### ๒.๒.๑.๓ โทษของการกล่าวคำมุสาวาท

โทษของการกล่าวคำมุสาวาท (การพูดคำเท็จ) ย่อมมีโทษตามการพูดปด การพูดปดที่เป็นกรรมบถนั้นย่อมมีโทษตามมาไม่มากนักน้อยเป็นบาปกรรมแก่ผู้พูด เพราะเป็นการทำลายคุณธรรม คือ สัจจะในตนให้ลดน้อยลง ทั้งยังเป็นการทำลายประโยชน์ของตน และผู้อื่นโทษของการกล่าวมุสาวาทในพระไตรปิฎก กล่าวว่า “หมู่มสัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโน

<sup>๑๖</sup>ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม, ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๖๔๙.

<sup>๑๗</sup>เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕๐.

<sup>๑๘</sup>พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๒๒๖.

<sup>๑๙</sup>วิ.ป. (ไทย) ๘/๕๔/๔๗.

ทุจจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิดพวกเขา หลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก”<sup>๒๐</sup>

#### ๒.๒.๑.๔ วิชากรรมของการกล่าวคำมุสาวาท

วิชากรรมของการกล่าวคำมุสาวาท (การพูดคำเท็จ) คือ ผลของการกล่าวคำเท็จนั้น ผู้ที่มีการกล่าวคำเท็จนั้น จะต้องมีการประสบกับวิชากรรมดังนี้ คือ

- (๑) พูดไม่ชัด
- (๒) ฟันไม่เรียบ
- (๓) ปากมีกลิ่นเหม็นมาก
- (๔) ไอตัวร้อนจัด
- (๕) ตาไม่อยู่ในระดับปกติ
- (๖) กล่าววาจาด้วยปลายลิ้น และปลายปาก
- (๗) ทำทางไม่สง่าผ่าเผย
- (๘) จิตใจรวนเรคล้ายคนวิกลจริต<sup>๒๑</sup>

วิชาแห่งมุสาวาท (การพูดคำเท็จ) อย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริงแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๒๒</sup>

มุสาวาท (การพูดคำเท็จ) ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิชาแห่งมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริง<sup>๒๓</sup>

#### ๒.๒.๒ ปิสุณาวาจา : การพูดคำส่อเสียด

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์อาบัติที่สัมพันธ์กับวจีทุจริตในภิกขุปาติโมกข์” นี้ ผู้วิจัยจะขอเสนอเกี่ยวกับปิสุณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ตามลำดับดังต่อไปนี้

##### ๒.๒.๒.๑ ความหมายของปิสุณาวาจา

การกล่าวคำปิสุณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) คือ การที่บุคคลเสพเข้าไป ทำให้มากขึ้น เจริญขึ้น ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิชากรรมแห่งการการกล่าวคำปิสุณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) อย่างเบาที่สุด คือ ย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรสหายแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๒๔</sup>

<sup>๒๐</sup>ที.สี. (ไทย) ๙/๒๔๖/๘๓.

<sup>๒๑</sup>วรรณสิทธิ ไทยะเสวี, คู่มือการศึกษา พระอภิธัมมัตถะสังคหะ, ปริเฉทที่ ๕ ; วิถีมุตตสังคหวิภาค, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิแนบ มหาวีรานนท์, ๒๕๓๔), หน้า ๒๒๘.

<sup>๒๒</sup>อภิ.ก. (ไทย) ๓๗/๙๐๓/๙๓๒.

<sup>๒๓</sup>อง.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

<sup>๒๔</sup>อง.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

ปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) แปลความหมาย จากรูปศัพท์ในภาษาบาลีว่า ปิสฺติ สามคฺติ สยฺญญเนตฺติติ ปิสฺณา วาจาโต ย่อมบดความสามัคคี คือ ทำความสามัคคีให้กระจัดกระจายแตกเลเอียดไป วาจานั้นชื่อว่า ปิสฺณาวาจา<sup>๒๕</sup>

ปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในทุจฺจิต ๔ คือ ๑) มุสสาวาท (การพูดคำเท็จ) ๒) ปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ๓) ผรุสฺวาท (การพูดคำหยาบ) ๔) สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพ้อเจ้อ)<sup>๒๖</sup>

ปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในทุจฺจิต ๗ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉาจาร (ประพฤติดุคในกาม) ๔) มุสสาวาท (การพูดคำเท็จ) ๕) ปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสฺวาท (การพูดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพ้อเจ้อ)<sup>๒๗</sup>

ปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) เป็นอกุศล<sup>๒๘</sup> เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในอกุศลกรรมมถ ๑๐ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉาจาร (ประพฤติดุคในกาม) ๔) มุสสาวาท (การพูดคำเท็จ) ๕) ปิสฺณาวาจา (พูดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสฺวาท (พูดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (พูดคำเพ้อเจ้อ) ๘) อภิขเฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา) ๙) พยาบาท (ปองร้ายเขา) ๑๐) มิจฉาทิฏฐิ (เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม)<sup>๒๙</sup>

การกล่าวคำปิสฺณาวาจา (การพูดคำส่อเสียด) จะมีโทษมาก หรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ที่ถูกกล่าวว่ามีคุณมากน้อยเพียงใด และมีโทษหนักเบาตามเหตุ เช่น ถ้าผู้ที่ถูกส่อเสียดนั้นเป็นผู้ที่มีศีลธรรม เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมสูง การพูดส่อเสียดของบุคคลผู้เป็นเจ้ากรรมหรือเจ้าของ ก็ย่อมจะเป็นมหาวิบัติคือมีโทษมากโทษใหญ่ หากว่าผู้ที่ถูกส่อเสียดทำให้เกิดการแตกแยกกัน เป็นคนอันธพาลเป็นผู้ไร้ศีลธรรม การพูดส่อเสียดของบุคคลผู้เป็นเจ้ากรรมก็ย่อมจะเป็นอัปสวาทวิบัติ คือ มีโทษน้อย มีโทษเบาเป็นธรรมดา กรรมมถข้อการกล่าวคำปิสฺณาวาจา (พูดส่อเสียด) มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ

- (๑) พังความจากฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้
- (๒) พังความฝ่ายโน้นไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้น
- (๓) ทำให้คนที่ปรองดองต้องแตกแยกกัน

<sup>๒๕</sup> พระสิริมงคลจารย์, มงคลัตถทีปนี ฉบับแปลของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๙.

<sup>๒๖</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๓๙/๕๙๐.

<sup>๒๗</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๕๐/๖๐๗.

<sup>๒๘</sup> ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๙๔/๒๒๙.

<sup>๒๙</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๖๘/๖๑๙.

(๔) พุดแต่ถ้อยคำที่ทำให้แตกแยกความสามัคคี<sup>๓๐</sup>

### ๒.๒.๒.๒ วิชากรรมของการกล่าวคำปิสฺนวาจา

วิชากรรมของการกล่าวคำปิสฺนวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ผู้ที่กล่าวคำปิสฺนวาจา (การพูดส่อเสียด) นั้นย่อมได้รับผลของวิชากรรมดังนี้ ๔ ประการ คือ

- (๑) ดำหนิตนเอง
- (๒) มักถูกลือโดยเรื่องที่ไม่เป็นจริง
- (๓) ถูกบัณฑิตตำหนิติเตียน
- (๔) มีความแตกแยกกับมิตรสหาย<sup>๓๑</sup>

วิชาแห่งปิสฺนวาจา (การพูดคำส่อเสียด) อย่างเบาที่สุดย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๓๒</sup>

ปิสฺนวาจา (การพูดคำส่อเสียด) ที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในวิชาแห่งปิสฺนวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๓๓</sup>

### ๒.๒.๓ ผรุสวาจา : การพูดคำหยาบ

ผู้วิจัยจะขอเสนอเกี่ยวกับผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) ตามลำดับดังต่อไปนี้

#### ๒.๒.๓.๑ ความหมายของผรุสวาจา

ผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) แปลความมาจากรูปศัพท์ในภาษาบาลีว่า ผรุสฺ กโรตีติ ผรุสวาจา วาจาใด ย่อมกระทำให้เป็นอย่างหยาบ วาจานั้น ชื่อว่า ผรุสวาจา<sup>๓๔</sup> ผรุสวาจา นี้ได้แก่ การด่า การแข่ง โทษเจตนา คือเจตนาที่จะทำลาย หรือประทุษร้าย การกล่าวคำหยาบการด่า การแข่งด้วยโทษะก็ชื่อว่าผรุสวาจา พูดคำหยาบ มีหลายลักษณะ เช่น<sup>๓๕</sup>

(๑) การกล่าวคำผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำด่า หมายถึง คำด่าที่ทำให้เกิดโทษ หรือความผิดในทางที่เป็นทุจริตทางวาจาหรือจริยธรรมนั้น คำด่าประเภทนี้แบ่งออกได้ ๒ อย่าง คือ (๑) คำด่าหยาบ และ (๒) คำด่าสุภาพ ซึ่งจะได้อีกตัวอย่างคำด่าหยาบทางจริยธรรมนั้น เช่น

<sup>๓๐</sup> ม.มู. (ไทย) ๑๒/๒๙๒/๒๒๒-๒๒๔.

<sup>๓๑</sup> วรณสิทธิ ไวยะเสวี, คู่มือการศึกษา พระอภิธัมมัตถะสังคหะ, ประจุที่ ๕ ; วิถีมุตตสังคห วิภาค, หน้า ๒๓๔.

<sup>๓๒</sup> อภิ.ก. (ไทย) ๓๗/๙๐๓/๙๓๒.

<sup>๓๓</sup> อัง.อญ.ก (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

<sup>๓๔</sup> อัง.ติก.อ. (ไทย) ๒/๓/๗๙.

<sup>๓๕</sup> พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถกที่ปณี ฉบับแปลของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, หน้า ๑๐๙.

คำคำว่า ท่านเป็นอูฐ ท่านเป็นแพะ ท่านเป็นโค ท่านเป็นลา ท่านเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ท่านเป็นสัตว์นรก ท่านไม่มีสุคติ ท่านหวังได้แต่ทุกข์เท่านั้น<sup>๓๖</sup>

(๒) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำประชด หมายถึง ยกให้สูงกว่าที่เป็นจริง เช่น เรียกคนสามัญธรรมดว่าพ่อเทวดา แม่คุณหญิง แม่คุณนาย พ่อมหาเศรษฐี

(๓) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำกระทบ หมายถึง ตั้งใจจะทำให้เจ็บและไม่พูดตรงๆ พูดไปเสียทางโน้น ให้มันมากระทบทางนี้ เช่น จะว่าคนสูงโย่ง ก็พูดถึงเสาชิงช้า จะว่าคนเตี้ยก็พูดถึงไหกระเทียม คำพูดที่ว่ากันด้วยคำหวาน ก็จัดเข้าประเภทคำกระทบด้วยเช่นกัน เพราะคนถูกว่าจะรู้สึกเจ็บใจที่หลังต่อเมื่อคิดได้ คือ การพูดให้กระเทือนไปถึงผู้อื่น ที่มีความตรงกับสำนวนไทยว่า ตีวัวกระทบคราด

(๔) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำแดกดัน เป็นคำธรรมดาแต่คนพูดพูดด้วยเจตนาจะแดกดันให้คนฟังไม่สบายใจ เช่น จะบอกให้กินข้าว ก็บอกว่าแดกเข้าไป และคำอื่นๆ อีกมาก คำพูดแดกดันนี้จะยกมาแสดงเป็นคำๆ ไม่ได้ เพราะคำไหนก็ใช้ได้แดกดันได้ในเมื่อผู้พูดเจตนาจะแดกดัน เพียงแต่พูดกระแทกเสียง และเบ้าปากให้ผิดปกตินิดหน่อยเท่านั้น คือ การพูดด้วยเจตนาจะแดกดันให้เขาเกิดความไม่สบายใจ

(๕) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำสบถ หมายถึง คำแช่งชักหักกระดูกต่างๆ เช่น เรียกห่ามากิน เรียกผีมาลง และคำพูดแช่งให้อีกฝ่ายหนึ่งมีอันเป็นไปต่างๆ เช่น ให้ตายโหงตายห่า ให้ฉิบหายวายวอด ให้ตกนรกอเวจี ให้คอหอยพอก หรือให้มีอันเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ การพูดสาปแช่งต่างๆ นานา ให้เขามีอันเป็นไปต่างๆ

(๖) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำแสลงใจอื่นๆ เช่น คำหยาบโลน เช่น พูดเกี่ยวกับอวัยวะที่ลับ และการเสพเมถุน สุภาพชนไม่นิยมพูดโดยเปิดเผยแม้จำเป็นจะต้องพูดถึง ก็เลี่ยงใช้คำ หรือความพอฟที่เข้าใจความหมายกัน แต่คนที่มีความตั้งใจไม่ละเอียดยกก็พูดอย่างไม่กระดากปาก เรียกว่า พูดคำหยาบโลน เช่นคำที่เกี่ยวกับอวัยวะเพศ คำอาฆาต เกิดความโกรธแค้นและพูดออกมา เป็นต้น

(๗) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำอาฆาต หมายถึง คาดคั่นถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความสยดสยอง ผิดวิสัยของสุภาพชน

(๘) การกล่าวคำผรุสวาทา (การพูดคำหยาบ) ด้วยคำต่ำ หมายถึง คำบางคำสังคมถือว่าเป็นคำต่ำ ระคายใจผู้ฟังเหมือนกัน เช่น กู มึง อี ไอ้ มัน แก ข้า และคำพูดเอาของต่ำๆ มาสร้างความหมายในทางการพูด ให้ผู้ฟังร้อนใจ แต่ทั้งนี้ก็ต้องเอาเจตนาของผู้พูด เป็นเครื่องตัดสิน คือ ต้องพูดด้วยเจตนามุ่งร้าย จึงถือว่าเป็นบาปกรรม เพราะคำพูดของแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความหมายแตกต่างกันไป คือ คำบางคำใช้ในท้องถิ่นนี้ถือเป็นคำที่หยาบ บางท้องถิ่น ไม่ถือว่าเป็น

<sup>๓๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

หยาบ ฉะนั้น คำพูดจะถือว่าต่ำ หรือสูง หยาบหรือสุภาพ ต้องเอาเจตนาของผู้พูดเป็นเครื่องตัดสินเสมอ<sup>๓๗</sup> คำต่ำ ได้แก่ คำต่ำ ๒ อย่าง คือ ๑) คำต่ำหยาบ ๒) คำต่ำสุภาพ<sup>๓๘</sup>

ผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในทุจจริต ๔ คือ ๑) มุสวาท(การพูดคำเท็จ) ๒) ปิสุณาวาท (การพูดคำส่อเสียด) ๓) ผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) ๔) สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพ้อเจ้อ)<sup>๓๙</sup>

ผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในทุจจริต ๗ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพฤติดูผิดในกาม) ๔) มุสวาท (การพูดคำเท็จ) ๕) ปิสุณาวาท (การพูดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพ้อเจ้อ)<sup>๔๐</sup>

ผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) เป็นอกุศล<sup>๔๑</sup> เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในอกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพฤติดูผิดในกาม) ๔) มุสวาท (การพูดเท็จ) ๕) ปิสุณาวาท (การพูดส่อเสียด) ๖) ผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพูดเพ้อเจ้อ) ๘) อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา) ๙) พยาบาท (ปองร้ายเขา) ๑๐) มิจฉาทิฎฐิ (เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม)<sup>๔๒</sup>

### ๒.๒.๓.๒ ประเภทของผรุสวาท

การกล่าวคำผรุสวาท (การพูดคำหยาบ) หรือที่เรียกว่า อักโกสวัตถุ คือ วัตถุอันเป็นที่ตั้งแห่งการด่า การแช่งทั้งหลายซึ่งจัดเป็นผรุสวาท (พูดคำหยาบ) นั้นมีทั้งหมด ๑๐ ประการโดยสรุป โดยคำที่ใช้ด่า ๑๐ อย่าง ในพระวินัย ได้แก่ โอมสวาท คือ คำกล่าวเสียดสี ๑๐ อย่าง คือ ๑) ขาดิกำเนต ๒) ชื่อ ๓) ตระกูล ๔) หน้าที่การงาน ๕) ศิลปวิทยา ๖) ความเจ็บไข ๗) รูปลักษณะ ๘) กิเลส ๙) อาบัติ ๑๐) คำต่ำ<sup>๔๓</sup>

ส่วนในธรรมบทอรรถกถา หมายถึงคำที่ใช้ด่าหยาบ ๑๐ อย่าง คือ คำด่าว่า ๑) เจ้าเป็นโจร ๒) เป็นคนพาล ๓) เป็นคนหลง ๔) เป็นอูฐ ๕) เป็นโค ๖) เป็นลา ๗) เป็นสัตว์นรก ๘) เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๙) เป็นคนไม่มีสุคติ ๑๐) เป็นคนหวังได้เฉพาะทุกข์<sup>๔๔</sup> .

<sup>๓๗</sup> ปิ่น มุทุกันต์, คำบรรยายพุทธศาสตร์ ฉบับจำลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ภาค ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๒๖), หน้า ๔๗๒-๔๗๓.

<sup>๓๘</sup> วิ.ม. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

<sup>๓๙</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๓๙/๕๙๐.

<sup>๔๐</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๕๐/๖๐๗.

<sup>๔๑</sup> ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๙๔/๒๒๙.

<sup>๔๒</sup> อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๖๘/๖๑๙.

<sup>๔๓</sup> วิ.ม. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๔๔</sup> ข.ร.อ. (ไทย) ๒/๑๕/๔๖.

คำดำหรืออักโกสวัตถุที่ใช้เป็นคำดำหยาบ คำเสียดสี ในทางพระวินัยนั้นมีอธิบายด้วย  
 อากาโร ๑๐ อย่าง คือ (๑) ชาติกำเนิด (๒) ชื่อ (๓) ตระกูล (๔) หน้าที่การงาน (๕) ศิลปวิทยาบ้าง  
 (๖) ความเจ็บไข้ (๗) รูปลักษณะ (๘) กิเลส (๙) อาบัติ (๑๐) คำดำ<sup>๔๕</sup> ดังต่อไปนี้คือ

๑. ที่ชื่อว่า ชาติกำเนิด ได้แก่ ชาติกำเนิด ๒ อย่าง คือ (๑) ชาติกำเนิดต่ำ (๒) ชาติ  
 กำเนิดสูง<sup>๔๖</sup>

ที่ชื่อว่า ชาติกำเนิดต่ำ ได้แก่ ชาติกำเนิดคนจัณฑาล ชาติกำเนิดคนจักษสาน ชาติกำเนิด  
 นายพราน ชาติกำเนิดช่างรถ ชาติกำเนิดคนเทษยะ นี้จัดเป็นชาติกำเนิดต่ำ<sup>๔๗</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าว  
 กับอุปสัมบันชาติกำเนิดต่ำด้วย (คำบ่งถึง) ชาติกำเนิดต่ำ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นคน  
 จัณฑาล กับอุปสัมบันผู้เป็นคนจักษสาน กับอุปสัมบันผู้ เป็นนายพราน กับอุปสัมบันผู้เป็นช่างรถ  
 กับอุปสัมบันผู้เป็นคนเทษยะว่า “ท่านเป็นคนจัณฑาล ท่านเป็นคนจักษสาน ท่านเป็นนายพราน  
 ท่านเป็นช่างรถ ท่านเป็นคนเทษยะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๔๘</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าว  
 กับอุปสัมบันชาติกำเนิดสูงด้วย (คำบ่งถึง) ชาติกำเนิดต่ำ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นกษัตริย์  
 กับอุปสัมบันผู้เป็นพราหมณ์ว่า “ท่านเป็นคนจัณฑาล ท่านเป็นคนจักษสาน ท่านเป็นนายพราน  
 ท่านเป็นช่างรถ ท่านเป็นคนเทษยะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๔๙</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าว  
 อย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นคนจัณฑาล เป็นคนจักษสาน เป็นนายพราน  
 เป็นช่างรถ เป็นคนเทษยะ” ต้องอาบัติทุกกฏทุก ๆ คำพูด<sup>๕๐</sup>

ที่ชื่อว่า ชาติกำเนิดสูง ได้แก่ ชาติกำเนิดกษัตริย์ ชาติกำเนิดพราหมณ์ นี้จัดเป็นชาติ  
 กำเนิดสูง<sup>๕๑</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าว  
 กับอุปสัมบันชาติกำเนิดต่ำด้วย(คำบ่งถึง)ชาติกำเนิดสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นจัณฑาล กับ  
 อุปสัมบันผู้เป็นคนจักษสาน กับอุปสัมบันผู้เป็นนายพราน กับอุปสัมบันผู้เป็นช่างรถ กับอุปสัมบัน  
 ผู้เป็นคนเทษยะว่า “ท่านกษัตริย์ท่านพราหมณ์” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๒</sup>

<sup>๔๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๔๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๔๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๔๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๖/๒๐๕.

<sup>๔๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๖/๒๐๕.

<sup>๕๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๖/๒๑๔.

<sup>๕๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๕๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๖/๒๐๕.

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันแก้เขิน กล่าวกับอุปสมบันชาติกำเนิดสูงด้วย(คำบ่งถึง)ชาติกำเนิดสูง คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นกษัตริย์ กับอุปสมบันผู้เป็นพราหมณ์ว่า “ท่านกษัตริย์ ท่านพราหมณ์” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๓</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันแก้เขิน กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์” ต้องอาบัติทุกกฏทุก ๆ คำพูด<sup>๕๔</sup>

๒. ที่ชื่อว่า ชื่อ ได้แก่ ชื่อ ๒ อย่าง คือ (๑) ชื่อที่เลว (๒) ชื่อที่ดี<sup>๕๕</sup>

ที่ชื่อว่า ชื่อที่เลว ได้แก่ ชื่ออวกถณกะ ชื่อชวกถณกะ ชื่อธนิฏฐกะ ชื่อสวิฏฐกะ ชื่อกุลวัฑฒกะ<sup>๕๖</sup> อีกอย่างหนึ่ง ชื่อที่เขาเย้ยหยัน เหยียดหยาม เกลียดชัง ดูหมิ่น ไม่นับถือกันในห้องถิ่นนั้น ๆ นี่จัดเป็นชื่อที่เลว<sup>๕๗</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันแก้เขิน กล่าวกับอุปสมบันมีชื่อเลวด้วยชื่อที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันชื่ออวกถณกะ กับอุปสมบันชื่อชวกถณกะ กับอุปสมบันชื่อธนิฏฐกะ กับอุปสมบันชื่อสวิฏฐกะ กับอุปสมบันชื่อกุลวัฑฒกะว่า “ท่านอวกถณกะ ท่านชวกถณกะ ท่านธนิฏฐกะ ท่านสวิฏฐกะ ท่านกุลวัฑฒกะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๘</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันแก้เขิน กล่าวกับอุปสมบันมีชื่อที่ดีด้วยชื่อที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันชื่อพุทธรักขิต กับอุปสมบันชื่อธัมมรักขิต กับอุปสมบันชื่อสังฆรักขิตว่า “ท่านอวกถณกะ ท่านชวกถณกะ ท่านธนิฏฐกะ ท่านสวิฏฐกะ ท่านกุลวัฑฒกะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๙</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันแก้เขิน กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกชื่ออวกถณกะ ชื่อชวกถณกะ ชื่อธนิฏฐกะ ชื่อสวิฏฐกะ ชื่อกุลวัฑฒกะ” ต้องอาบัติทุกกฏทุก ๆ คำพูด ฯลฯ<sup>๖๐</sup>

ที่ชื่อว่า ชื่อที่ดี ได้แก่ ชื่อที่เกี่ยวกับพระพุทธ ที่เกี่ยวกับพระธรรม ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ อีกอย่างหนึ่ง ชื่อที่เขาไม่เย้ยหยัน ไม่เหยียดหยาม ไม่เกลียดชัง ไม่ดูหมิ่นไม่นับถือกันในห้องถิ่นนั้น ๆ นี่จัดเป็นชื่อที่ดี<sup>๖๑</sup>

<sup>๕๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๖/๒๐๕.

<sup>๕๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๖/๒๑๔.

<sup>๕๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๕๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๒.

<sup>๕๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๗/๒๐๖.

<sup>๕๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๗/๒๐๖.

<sup>๕๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๔.

<sup>๖๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีชื่อที่เลวด้วยชื่อที่ดี คือ กล่าวกับอุปสมบันชื่ออวักณณะ กับอุปสมบันชื่อชวักณณะ กับอุปสมบันชื่อธัญญะ กับอุปสมบันชื่อสวัญญะ กับอุปสมบันชื่อกุลวัฑฒกะว่า “ท่านพุทธรักขิต ท่านธัมมรักขิต ท่านสังฆรักขิต” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๖๑</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบัน ก่อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีชื่อที่ดีด้วยชื่อที่ดี คือ กล่าวกับอุปสมบันชื่อพุทธรักขิต กับอุปสมบันชื่อธัมมรักขิต กับอุปสมบันชื่อสังฆรักขิตว่า “ท่านพุทธรักขิต ท่านธัมมรักขิต ท่านสังฆรักขิต” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๖๒</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยชื่อที่ดีกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกชื่อพุทธรักขิต ชื่อธัมมรักขิต ชื่อสังฆรักขิต” ต้องอาบัติทุกกฏทุก ๆ คำพูด ฯลฯ<sup>๖๓</sup>

๓. ที่ชื่อว่า ตระกูล ได้แก่ ตระกูล ๒ อย่าง คือ (๑) ตระกูลชั้นต่ำ (๒) ตระกูลชั้นสูง<sup>๖๔</sup>

ที่ชื่อว่า ตระกูลชั้นต่ำ ได้แก่ ตระกูลโกสิยะ ตระกูลภารทวาชะ อีกอย่างหนึ่งตระกูลที่เขาเหยียดหยัน เหยียดหยาม เกลียดชัง ดูหมิ่น ไม่นับถือกันในห้องถือนั้น ๆ นี่จัดเป็นตระกูลชั้นต่ำ<sup>๖๕</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้มีตระกูลชั้นต่ำด้วย(คำบ่งถึง)ตระกูลชั้นต่ำ คือ กล่าวกับอุปสมบันตระกูลโกสิยะ กับอุปสมบันตระกูลภารทวาชะว่า “ท่านเป็นคนตระกูลโกสิยะ ท่านเป็นคนตระกูลภารทวาชะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๖๖</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสมบันตระกูลชั้นสูงด้วย(คำบ่งถึง)ตระกูลชั้นต่ำ คือ กล่าวกับอุปสมบันตระกูลโคตมะ กับอุปสมบันตระกูลโมคคัลลานะ กับอุปสมบันตระกูลกัจจายนะ กับอุปสมบันตระกูลวาเสฏฐะว่า “ท่านเป็นคนตระกูลโกสิยะ ท่านเป็นคนตระกูลภารทวาชะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๖๗</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยตระกูลชั้นต่ำกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกตระกูลโกสิยะ ตระกูลภารทวาชะ ฯลฯ”<sup>๖๘</sup>

<sup>๖๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๗/๒๐๖.

<sup>๖๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๗/๒๐๖.

<sup>๖๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๔.

<sup>๖๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๖๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๖๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๘/๒๐๖-๒๐๗.

<sup>๖๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๘/๒๐๗.

<sup>๖๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๔.

ที่ชื่อว่า ตระกูลชั้นสูง ได้แก่ ตระกูลโคตมะ ตระกูลโมคคัลลานะ ตระกูลกัจจายนะ ตระกูลวาสฏฐะ อีกอย่างหนึ่ง ตระกูลที่เขาไม่เหยียหยัน ไม่เหยียดหยาม ไม่เกลียดชัง ไม่ดูหมิ่น นับถือกันในห้องถือนั้น ๆ นี้จัดเป็นตระกูลชั้นสูง<sup>๖๙</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีตระกูลชั้นต่ำด้วย(คำบ่งถึง)ตระกูลชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันตระกูลโกสิยะกับอุปสัมบันตระกูลภารทวาชะว่า “ท่านเป็นคนตระกูลโคตมะ ท่านเป็นคนตระกูลโมคคัลลานะ ท่านเป็นคนตระกูลกัจจายนะ ท่านเป็นคนตระกูลวาสฏฐะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๗๐</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีตระกูลชั้นสูงด้วย(คำบ่งถึง)ตระกูลชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันตระกูลโคตมะกับอุปสัมบันตระกูลโมคคัลลานะ กับอุปสัมบันตระกูลกัจจายนะ กับอุปสัมบันตระกูลวาสฏฐะว่า “ท่านเป็นคนตระกูลโคตมะ ท่านเป็นคนตระกูลโมคคัลลานะ ท่านเป็นคนตระกูลกัจจายนะ ท่านเป็นคนตระกูลวาสฏฐะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๗๑</sup>

กล่าวเสียด้วยตระกูลชั้นสูงกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวก ตระกูลโคตมะ ตระกูลโมคคัลลานะ ตระกูลกัจจายนะ ตระกูลวาสฏฐะ ฯลฯ”<sup>๗๒</sup>

๔. ที่ชื่อว่า หน้าที่การงาน ได้แก่ หน้าที่การงาน ๒ อย่าง คือ (๑) หน้าที่การงานชั้นต่ำ (๒) หน้าที่การงานชั้นสูง<sup>๗๓</sup>

ที่ชื่อว่า หน้าที่การงานชั้นต่ำ ได้แก่ งานช่างถากไม้ งานทฤษฎะ อีกอย่างหนึ่งการงานที่เขาเหยียหยัน เหยียดหยาม เกลียดชัง ดูหมิ่น ไม่นับถือกันในห้องถือนั้น ๆ นี้จัดเป็นการงานชั้นต่ำ<sup>๗๔</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันมีหน้าที่การงานชั้นต่ำด้วย (คำบ่งถึง) หน้าที่การงานชั้นต่ำ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นช่างถากไม้ กับอุปสัมบันผู้เป็นคนทฤษฎะว่า “ท่านเป็นช่างถากไม้ ท่านเป็นคนทฤษฎะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๗๕</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันมีหน้าที่การงานชั้นสูงด้วย (คำบ่งถึง) หน้าที่การงานชั้นต่ำ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้

<sup>๖๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๗๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๘/๒๐๗.

<sup>๗๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๘/๒๐๗.

<sup>๗๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๕.

<sup>๗๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๗๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๗๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๙/๒๐๗-๒๐๘.

เป็นชวานา กับอุปสัมบันผู้เป็นพ่อค้า กับอุปสัมบันผู้เป็นคนเลี้ยงโคว่า “ท่านเป็นช่างถากไม้ ท่านเป็นคนเทขยะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๗๖</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยหน้าที่การงานชั้นต่ำกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นช่างถากไม้ เป็นคนเทขยะ ฯลฯ”<sup>๗๗</sup>

ที่ชื่อว่า หน้าที่การงานชั้นสูง ได้แก่ ทำนา คำขาย เลี้ยงโค อีกอย่างหนึ่ง การงานที่เขาไม่เหยียหยัน ไม่เหยียดหยาม ไม่เกลียดชัง ไม่ดูหมิ่น นับถือกันในห้องถิ่นนั้น ๆ นี่จัดเป็นการงานชั้นสูง<sup>๗๘</sup>

อุปสัมบันต้องการจะต่ำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันมีหน้าที่การงานชั้นต่ำด้วย(คำบ่งถึง)หน้าที่การงานชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นช่างถากไม้ กับอุปสัมบันผู้เป็นคนเทขยะว่า “ท่านเป็นชวานา ท่านเป็นพ่อค้า ท่านเป็นคนเลี้ยงโค” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๗๙</sup>

อุปสัมบันต้องการจะต่ำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันมีหน้าที่การงานชั้นสูงด้วย(คำบ่งถึง)หน้าที่การงานชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นชวานา กับอุปสัมบันผู้เป็นพ่อค้า กับอุปสัมบันผู้เป็นคนเลี้ยงโคว่า “ท่านเป็นชวานา ท่านเป็นพ่อค้า ท่านเป็นคนเลี้ยงโค” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๘๐</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยหน้าที่การงานชั้นสูงกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นชวานา เป็นพ่อค้าเป็นคนเลี้ยงโค ฯลฯ”<sup>๘๑</sup>

๕. ที่ชื่อว่า ศิลปวิทยา ได้แก่ ศิลปวิทยา ๒ อย่าง คือ (๑) ศิลปวิทยาชั้นต่ำ (๒) ศิลปวิทยาชั้นสูง<sup>๘๒</sup>

ที่ชื่อว่า ศิลปวิทยาชั้นต่ำ ได้แก่ วิชาช่างจักสาน วิชาช่างหม้อ วิชาช่างหูก วิชาช่างหนัง วิชาช่างกลบก อีกอย่างหนึ่ง ศิลปวิทยาที่เขาเหยียหยัน เหยียดหยามเกลียดชัง ดูหมิ่น ไม่นับถือกันในห้องถิ่นนั้น ๆ นี่จัดเป็นศิลปวิทยาชั้นต่ำ<sup>๘๓</sup>

อุปสัมบันต้องการจะต่ำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันมีศิลปวิทยาชั้นต่ำด้วย(คำบ่งถึง)ศิลปวิทยาชั้นต่ำ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นช่างจักสาน กับอุปสัมบันผู้เป็นช่างหม้อ กับอุปสัมบันผู้เป็นช่างหูก กับอุปสัมบันผู้เป็นช่างหนัง กับ

<sup>๗๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๙/๒๐๘.

<sup>๗๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๕.

<sup>๗๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๗๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๙/๒๐๘.

<sup>๘๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๙/๒๐๘.

<sup>๘๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๕.

<sup>๘๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

<sup>๘๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๓.

อุปสมบันผู้เป็นช่างกลับกว่า “ท่านเป็นช่างจักสาน ท่านเป็นช่างหม้อ ท่านเป็นช่างหูก ท่านเป็นช่างหนัง ท่านเป็นช่างกลบ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๘๔</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีศิลปวิทยาชั้นสูงด้วย(คำบ่งถึง)ศิลปวิทยาชั้นต่ำ คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นช่างนับ กับอุปสมบันผู้เป็นนักคำนวณ กับอุปสมบันผู้เป็นนักเขียนว่า “ท่านเป็นช่างจักสาน ท่านเป็นช่างหม้อ ท่านเป็นช่างหูก ท่านเป็นช่างหนัง ท่านเป็นช่างกลบ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๘๕</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยศิลปวิทยาชั้นต่ำกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นช่างจักสาน เป็นช่างหม้อ เป็นช่างหูก เป็นช่างหนัง เป็นช่างกลบ ฯลฯ”<sup>๘๖</sup>

ที่ชื่อว่า ศิลปวิทยาชั้นสูง ได้แก่ วิชานับ วิชาคำนวณ วิชาเขียน อีกอย่างหนึ่งศิลปวิทยาที่เขาไม่เหยียดหยัน ไม่เหยียดหยาม ไม่เกลียดชัง ไม่ดูหมิ่น นับถือกันในห้องถือนั้น ๆ นี้จัดเป็นศิลปวิทยาชั้นสูง<sup>๘๗</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีศิลปวิทยาชั้นต่ำด้วย(คำบ่งถึง)ศิลปวิทยาชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นช่างจักสาน กับอุปสมบันผู้เป็นช่างหม้อ กับอุปสมบันผู้เป็นช่างหูก กับอุปสมบันผู้เป็นช่างหนัง กับอุปสมบันผู้เป็นช่างกลับกว่า “ท่านเป็นช่างนับ ท่านเป็นนักคำนวณ ท่านเป็นนักเขียน” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๘๘</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาทต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีศิลปวิทยาชั้นสูงด้วย(คำบ่งถึง)ศิลปวิทยาชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นช่างนับ กับอุปสมบันผู้เป็นนักคำนวณ กับอุปสมบันผู้เป็นนักเขียนว่า “ท่านเป็นช่างนับ ท่านเป็นนักคำนวณ ท่านเป็นนักเขียน” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๘๙</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยศิลปวิทยาชั้นสูงกล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นช่างนับ เป็นนักคำนวณ เป็นนักเขียน ฯลฯ”<sup>๙๐</sup>

๖. ที่ชื่อว่า ความเจ็บไข้ ทุกชนิดจัดเป็นสิ่งที่เลว ส่วนโรคเบาหวาน จัดเป็นโรคที่ดี<sup>๙๑</sup>

<sup>๘๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๐/๒๐๘-๒๐๙.

<sup>๘๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๐/๒๐๙.

<sup>๘๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๕.

<sup>๘๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

<sup>๘๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๐/๒๐๙.

<sup>๘๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๐/๒๐๙.

<sup>๙๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๕.

<sup>๙๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคที่เลวด้วย(คำบ่งถึง)โรคที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคเรื้อน กับอุปสมบันผู้เป็นโรคฝี กับอุปสมบันผู้เป็นโรคกลาก กับอุปสมบันผู้เป็นโรคมองคร้อ กับอุปสมบันผู้เป็นโรคลมบ้าหมูว่า “ท่านเป็นโรคเรื้อน ท่านเป็นโรคฝี ท่านเป็นโรคกลาก ท่านเป็นโรคมองคร้อ ท่านเป็นโรคลมบ้าหมู” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๒</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคที่ดีด้วย(คำบ่งถึง)โรคที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคเบาหวานว่า “ท่านเป็นโรคเรื้อน ท่านเป็นโรคฝี ท่านเป็นโรคกลาก ท่านเป็นโรคมองคร้อ ท่านเป็นโรคลมบ้าหมู” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๓</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคที่เลวด้วย(คำบ่งถึง)โรคที่ดี คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคเรื้อน กับอุปสมบันผู้เป็นโรคฝี กับอุปสมบันผู้เป็นโรคกลากกับอุปสมบันผู้เป็นโรคมองคร้อ กับอุปสมบันผู้เป็นโรคลมบ้าหมูว่า “ท่านเป็นโรคเบาหวาน” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๔</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคที่ดีด้วย(คำบ่งถึง)โรคที่ดี คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้เป็นโรคเบาหวานว่า “ท่านเป็นโรคเบาหวาน” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๕๕</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยความเจ็บใจ กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นโรคเรื้อน เป็นโรคฝี เป็นโรคกลาก เป็นโรคมองคร้อ เป็นโรคลมบ้าหมู ฯลฯ”

กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นโรคเบาหวาน ฯลฯ”<sup>๕๖</sup>

๗. ที่ชื่อว่า รูปลักษณะ ได้แก่ รูปลักษณะ ๒ อย่าง คือ (๑) รูปลักษณะที่เลว (๒) รูปลักษณะที่ดี<sup>๕๗</sup>

ที่ชื่อว่า รูปลักษณะที่เลว คือ สูงเกินไป เตี้ยเกินไป ดำเกินไป ขาวเกินไป นี่จัดเป็นรูปลักษณะที่เลว<sup>๕๘</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีรูปลักษณะที่เลวด้วย (คำบ่งถึง) รูปลักษณะที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้สูงเกินไป

<sup>๕๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑/๒๐๙.

<sup>๕๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑/๒๐๙.

<sup>๕๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑/๒๑๐.

<sup>๕๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๑/๒๑๐.

<sup>๕๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๕.

<sup>๕๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

<sup>๕๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

กับอุปสมบันผู้เตี้ยเกินไป กับอุปสมบันผู้ดำเกินไป กับอุปสมบันผู้ขาวเกินไปว่า “ท่านเป็นคนสูงเกินไป ท่านเป็นคนเตี้ยเกินไป ท่านเป็นคนดำเกินไป ท่านเป็นคนขาวเกินไป” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๙๙</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีรูปลักษณะที่ดีด้วย (คำบ่งถึง) รูปลักษณะที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ไม่สูงนัก กับอุปสมบันผู้ไม่เตี้ยนัก กับอุปสมบันผู้ไม่ดำนัก กับอุปสมบันผู้ไม่ขาวนักกว่า “ท่านเป็นคนสูงเกินไป ท่านเป็นคนเตี้ยเกินไป ท่านเป็นคนดำเกินไป ท่านเป็นคนขาวเกินไป” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๐๐</sup>

กล่าวเสียด้วยรูปลักษณะที่เลว กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นคนสูงเกินไป เป็นคนเตี้ยเกินไป เป็นคนดำเกินไป เป็นคนขาวเกินไป ฯลฯ”<sup>๑๐๑</sup>

ที่ชื่อว่า รูปลักษณะที่ดี คือ ไม่สูงนัก ไม่เตี้ยนัก ไม่ดำนัก ไม่ขาวนัก นี่จัดเป็นรูปลักษณะที่ดี<sup>๑๐๒</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีรูปลักษณะที่เลวด้วย (คำบ่งถึง) รูปลักษณะที่ดี คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้สูงเกินไป กับอุปสมบันผู้เตี้ยเกินไป กับอุปสมบันผู้ดำเกินไป กับอุปสมบันผู้ขาวเกินไปว่า “ท่านเป็นคนไม่สูงนัก ท่านเป็นคนไม่เตี้ยนัก ท่านเป็นคนไม่ดำนัก ท่านเป็นคนไม่ขาวนัก” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๐๓</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันมีรูปลักษณะที่ดีด้วย (คำบ่งถึง) รูปลักษณะที่ดี คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ไม่สูงเกินไป กับอุปสมบันผู้ไม่เตี้ยเกินไป กับอุปสมบันผู้ไม่ดำเกินไป กับอุปสมบันผู้ไม่ขาวเกินไปว่า “ท่านเป็นคนไม่สูงนัก ท่านเป็นคนไม่เตี้ยนัก ท่านเป็นคนไม่ดำนัก ท่านเป็นคนไม่ขาวนัก” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๐๔</sup>

กล่าวเสียด้วยรูปลักษณะที่ดี กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นคนไม่สูงนัก เป็นคนไม่เตี้ยนัก เป็นคนไม่ดำนัก เป็นคนไม่ขาวนัก ฯลฯ”<sup>๑๐๕</sup>

๘. ที่ชื่อว่า กิเลส ทั้งปวง ชื่อว่าเลว<sup>๑๐๖</sup>

<sup>๙๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒/๒๑๐.

<sup>๑๐๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒/๒๑๐.

<sup>๑๐๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๖.

<sup>๑๐๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

<sup>๑๐๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒/๒๑๐-๒๑๑.

<sup>๑๐๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๒/๒๑๑.

<sup>๑๐๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๖.

<sup>๑๐๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้มีกิเลสที่เลวด้วย(คำบ่งถึง)กิเลสที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ถูกราคะกลุ้มรุม กับอุปสมบันผู้ถูกโทสะกลุ้มรุม กับอุปสมบันผู้ถูกโมหะกลุ้มรุมว่า “ท่านเป็นผู้ถูกราคะกลุ้มรุม ท่านเป็นผู้ถูกโทสะกลุ้มรุม ท่านเป็นผู้ถูกโมหะกลุ้มรุม” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๐๗</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้มีภาวะไร้กิเลสด้วย(คำบ่งถึง)กิเลสที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ปราศจากราคะ กับอุปสมบันผู้ปราศจากโทสะ กับอุปสมบันผู้ปราศจากโมหะว่า “ท่านเป็นผู้ถูกราคะกลุ้มรุม ท่านเป็นผู้ถูกโทสะกลุ้มรุม ท่านเป็นผู้ถูกโมหะกลุ้มรุม” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๐๘</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้มีกิเลสที่เลวด้วย(คำบ่งถึง)ภาวะไร้กิเลส คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ถูกราคะกลุ้มรุม กับอุปสมบันผู้ถูกโทสะกลุ้มรุม กับอุปสมบันผู้ถูกโมหะกลุ้มรุมว่า “ท่านเป็นผู้ปราศจากราคะ ท่านเป็นผู้ปราศจากโทสะ ท่านเป็นผู้ปราศจากโมหะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๐๙</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันผู้มีภาวะไร้กิเลสด้วย(คำบ่งถึง)ภาวะไร้กิเลส คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ปราศจากราคะ กับอุปสมบันผู้ปราศจากโทสะ กับอุปสมบันผู้ปราศจากโมหะว่า “ท่านเป็นผู้ปราศจากราคะ ท่านเป็นผู้ปราศจากโทสะ ท่านเป็นผู้ปราศจากโมหะ” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๑๐</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยกิเลส กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกถูกราคะกลุ้มรุม ถูกโทสะกลุ้มรุม ถูกโมหะกลุ้มรุม ฯลฯ”

กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกที่ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ ฯลฯ”<sup>๑๑๑</sup>

๙. ที่ชื่อว่า อาบัติ (โทษทางพระวินัย) ทุกอย่างเป็นเรื่องที่เลว แต่โสดาบัติ (การเข้าถึงกระแสธรรม) สมาบัติ (การเข้าฌาน) เป็นเรื่องที่ดี<sup>๑๑๒</sup>

อุปสมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสมบันเก้อเขิน กล่าวกับอุปสมบันที่เลวด้วยเรื่องที่เลว คือ กล่าวกับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติปาราชิก กับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส กับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติถุลลัจจัย กับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ กับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ กับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติทุกกฏ กับอุปสมบันผู้ต้องอาบัติทุกุพ

<sup>๑๐๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๓/๒๑๑.

<sup>๑๐๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๓/๒๑๑.

<sup>๑๐๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๓/๒๑๑.

<sup>๑๑๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๓/๒๑๑-๒๑๒.

<sup>๑๑๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๖.

<sup>๑๑๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๔/๒๐๔.

ภาสิตว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก ท่านต้องอาบัติสังฆาทิเสส ท่านต้องอาบัติถุลลัจจัย ท่านต้องอาบัติปาจิตตีย์ ท่านต้องอาบัติปาฏิเทสนีเย ท่านต้องอาบัติทุกกฏ ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๑๓</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีคุณธรรมสูงด้วยเรื่องที่เลว คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นโสดาบันว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๑๔</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันที่เลวด้วย(คำบ่งถึง)คุณธรรมสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ อุปสัมบันผู้ต้องอาบัติทุพภาสิตว่า “ท่านเป็นโสดาบัน” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๑๕</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีคุณธรรมชั้นสูงด้วย(คำบ่งถึง)คุณธรรมชั้นสูง คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นโสดาบันว่า “ท่านเป็นโสดาบัน” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๑๖</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยอาบัติ กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ต้องอาบัติทุพภาสิต ฯลฯ”

กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกเป็นโสดาบัน ฯลฯ”<sup>๑๑๗</sup>

๑๐. ที่ชื่อว่า คำดำ ได้แก่ คำดำ ๒ อย่าง คือ (๑) คำดำหยาบ (๒) คำดำสุภาพ<sup>๑๑๘</sup>

ที่ชื่อว่า คำดำหยาบ ได้แก่ คำดำที่ว่า ท่านเป็นอูฐ ท่านเป็นแพะ ท่านเป็นโค ท่านเป็นลา ท่านเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ท่านเป็นสัตว์นรก ท่านไม่มีสுகติ หวังได้แต่ทุกคติเท่านั้น คำดำที่เกี่ยวกับการร่วมประเวณี หรือคำดำที่เกี่ยวกับอวัยวะของชายหญิงนี้จัดเป็นคำดำหยาบ<sup>๑๑๙</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันมีความประพฤติเลวด้วยคำดำที่หยาบ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติตั้งอูฐ กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติตั้งแพะ กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติตั้งโค กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติตั้งลา กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติตั้งสัตว์ดิรัจฉาน กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติตั้งสัตว์นรกกว่า “ท่านเป็นอูฐ ท่านเป็นแพะ ท่านเป็นโค ท่านเป็นลา ท่านเป็นสัตว์

<sup>๑๑๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๔/๒๑๒.

<sup>๑๑๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๔/๒๑๒.

<sup>๑๑๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๔/๒๑๒.

<sup>๑๑๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๔/๒๑๒.

<sup>๑๑๗</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๖.

<sup>๑๑๘</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๔/๒๐๔.

<sup>๑๑๙</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๔/๒๐๔.

ดิรัจฉานท่านเป็นสัตว์นรก ท่านไม่มีสுகติ หวังได้เพียงทุกคติเท่านั้น” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๒๐</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีคุณสมบัติชั้นสูงด้วยคำดำที่หยาบ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นบัณฑิต กับอุปสัมบันผู้ฉลาด กับอุปสัมบันผู้เป็นนักปราชญ์ กับอุปสัมบันผู้เป็นพหูสูต กับอุปสัมบันผู้เป็นธรรมกถึกว่า “ท่านเป็นอุรุ ท่านเป็นแพะ ท่านเป็นโค ท่านเป็นลา ท่านเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ท่านเป็นสัตว์นรก ท่านไม่มีสுகติหวังได้เพียงทุกคติเท่านั้น” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๒๑</sup>

กล่าวเสียดสีด้วยคำดำที่หยาบ กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวกมีความประพฤติดังอุรุ มีความประพฤติดังแพะ มีความประพฤติดังโค มีความประพฤติดังลา มีความประพฤติดังสัตว์ดิรัจฉาน มีความประพฤติดังสัตว์นรก ภิกษุเหล่านั้นไม่มีสுகติ หวังได้เพียงทุกคติเท่านั้น” ต้องอาบัติทุกกฏทุก ๆ คำพูด<sup>๑๒๒</sup>

ที่ชื่อว่า คำด่าสุภาพ ได้แก่ คำดำ่ว่า ท่านเป็นบัณฑิต ท่านเป็นคนฉลาดท่านเป็นนักปราชญ์ ท่านเป็นพหูสูต ท่านเป็นธรรมกถึก ท่านไม่มีทุกคติ หวังได้แต่สுகติเท่านั้น นี่จัดเป็นคำด่าสุภาพ<sup>๑๒๓</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติเลวด้วยคำด่าสุภาพ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติดังอุรุ กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติดังแพะ กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติดังโค กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติดังลา กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติดังสัตว์ดิรัจฉาน กับอุปสัมบันผู้มีความประพฤติดังสัตว์นรกว่า “ท่านเป็นบัณฑิต ท่านเป็นคนฉลาด ท่านเป็นนักปราชญ์ ท่านเป็นพหูสูต ท่านเป็นธรรมกถึก ท่านไม่มีทุกคติ หวังได้แต่สுகติเท่านั้น” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๒๔</sup>

อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันก่อเขิน กล่าวกับอุปสัมบันผู้มีคุณสมบัติสูงด้วยคำด่าสุภาพ คือ กล่าวกับอุปสัมบันผู้เป็นบัณฑิต กับอุปสัมบันผู้ฉลาด กับอุปสัมบันผู้เป็นนักปราชญ์ กับอุปสัมบันผู้เป็นพหูสูต กับอุปสัมบันผู้เป็นธรรมกถึกว่า “ท่านเป็นบัณฑิต ท่านเป็นคนฉลาด ท่านเป็นนักปราชญ์ ท่านเป็นพหูสูต ท่านเป็นธรรมกถึก ท่านไม่มีทุกคติ หวังได้แต่สுகติเท่านั้น” ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุก ๆ คำพูด<sup>๑๒๕</sup>

<sup>๑๒๐</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๕/๒๑๓.

<sup>๑๒๑</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๕/๒๑๓.

<sup>๑๒๒</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๗/๒๑๖.

<sup>๑๒๓</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๑๕/๒๐๔.

<sup>๑๒๔</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๕/๒๑๓.

<sup>๑๒๕</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๕/๒๑๓-๒๑๔.

กล่าวเสียดสีด้วยคำดำที่สุภาพ อุปสัมบันต้องการจะดำ ต้องการจะสบประมาท ต้องการจะทำให้อุปสัมบันเกือเขิน กล่าวอย่างนี้ว่า “ในพระธรรมวินัยนี้ มีภิกษุบางพวก เป็นบัณฑิตเป็นคนฉลาด เป็นนักปราชญ์ เป็นพหูสูตร เป็นธรรมกถึก ภิกษุเหล่านั้นไม่มีหุคติหวังได้แต่สุดคติเท่านั้น” ต้องอาบัติทุกกฏทุก ๆ คำพูด<sup>๑๒๖</sup>

### ๒.๒.๓.๓ องค์ประกอบของผรุสวาจา

การกล่าวคำผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) เป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ ประการ คือ

- (๑) อักโกสิตัพโพ ปโร ผู้อื่นที่ตนจะดำ
- (๒) กุปิตจิตตัง มีจิตประกอบด้วยความโกรธแค้น
- (๓) อักโกสนา ดำออกไป<sup>๑๒๗</sup>

### ๒.๒.๓.๔ โทษของการกล่าวคำผรุสวาจา

โทษของการกล่าวคำผรุสวาจา (การพูดคำหยาบ) มีโทษแก่ผู้พูด คือทำให้ผู้พูดเป็นคนหยาบคาย ตกอยู่ในอำนาจของความโกรธ สร้างความเจ็บใจแก่ผู้อื่น การพูดคำหยาบนี้มีโทษมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้ ธรรม ๔ ประการ ประกอบด้วย ๑) ตนเองเป็นผู้พูดคำหยาบ ๒) ชักชวนผู้อื่นให้พูดคำหยาบ ๓) เป็นผู้พอใจการพูดคำหยาบ ๔) กล่าวสรรเสริญการพูดคำหยาบ<sup>๑๒๘</sup>

### ๒.๒.๓.๕ วิบากกรรมแห่งผรุสวาจา

วิบากกรรมแห่งผรุสวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าฟังแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๑๒๙</sup> ผรุสวาจาที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัยวิบากกรรมแห่งผรุสวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าพอใจแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๑๓๐</sup>

### ๒.๒.๔ สัมผัสปลาลป : การพูดเพื่อเจ้อ

ผู้วิจัยจะขอเสนอเกี่ยวกับสัมผัสปลาลปะ (การพูดเพื่อเจ้อ) ตามลำดับดังต่อไปนี้

#### ๒.๒.๔.๑ ความหมายของสัมผัสปลาลปะ

<sup>๑๒๖</sup>วิ.มหา. (ไทย) ๒/๒๘/๒๑๗.

<sup>๑๒๗</sup>วิ.มหา.อ. (ไทย) ๑๑/๑๙๙.

<sup>๑๒๘</sup>อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๖๘/๓๘๕.

<sup>๑๒๙</sup>อภิ.ก. (ไทย) ๓๗/๙๐๓/๙๓๒.

<sup>๑๓๐</sup>อง.อภฺรฐก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

สัมผัปปลาปะ แปลว่า พุดเพื่อเจ้อ หมายถึง การพุดเหลวไหล ไร้สาระ พุดด้วยความคะนองวาทา พุดเล่นไม่รู้จักกาลเทศะ พุดเล่นสำนวน พุดล้อเลียน กล่าวคือ ไม่ได้ตั้งใจให้เขาเข้าใจผิดอะไร แต่เป็นการเสียเวลาที่ฟังคำเช่นนั้น ฟังแล้วไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย<sup>๑๓๑</sup>

สัมผัปปลาปะ แปลว่า พุดเพื่อเจ้อ ได้แก่ การพุดด้วยเจตนา หรือตั้งใจให้ผู้อื่นรับรู้หรือเชื่อในเรื่องที่ไร้สาระ เช่น พุดเรื่องดิรัจฉานวิชา เรื่องไสยศาสตร์ เป็นต้น<sup>๑๓๒</sup>

การกล่าวคำสัมผัปปลาปะ (พุดคำเพื่อเจ้อ) การที่บุคคลนำเสพเข้าไป เจริญเข้าไป ทำให้มากขึ้น ย่อมอำนวยความสะดวกให้ไปเกิดในนรก อันตรายผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อันตรายผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิบากแห่งการพุดเพื่อเจ้ออย่างเบ้าที่สุด คือ ย่อมอำนวยความสะดวกให้มีวาทาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๑๓๓</sup>

สัมผัปปลาปะ (พุดคำเพื่อเจ้อ) เป็นหนึ่งในองค์ธรรม ในทุจจริต ๔ คือ ๑) มุสาวาท (การพุดคำเท็จ) ๒) ปิสุณาวาจา (การพุดคำส่อเสียด) ๓) ผรุสวาจา (การพุดคำหยาบ) ๔) สัมผัปปลาปะ (การพุดคำเพื่อเจ้อ)<sup>๑๓๔</sup>

สัมผัปปลาปะ (พุดคำเพื่อเจ้อ) เป็นหนึ่งในองค์ธรรมในทุจจริต ๗ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพฤติดิฉันท์ในกาม) ๔) มุสาวาท (การพุดคำเท็จ) ๕) ปิสุณาวาจา (การพุดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสวาจา (การพุดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพุดคำเพื่อเจ้อ)<sup>๑๓๕</sup>

สัมผัปปลาปะ (พุดคำเพื่อเจ้อ) เป็นหนึ่งในองค์ธรรมในอกุศลกรรมบถ ๑๐ คือ ๑) ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) ๒) อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพฤติดิฉันท์ในกาม) ๔) มุสาวาท (การพุดคำเท็จ) ๕) ปิสุณาวาจา (การพุดคำส่อเสียด) ๖) ผรุสวาจา (การพุดคำหยาบ) ๗) สัมผัปปลาปะ (การพุดคำเพื่อเจ้อ) ๘) อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา) ๙) พยาบาท (ปองร้ายเขา) ๑๐) มิจฉาทิฎฐิ (เห็นผิดจากคลองธรรม)<sup>๑๓๖</sup>

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำว่า สัมผัปปลาปะ (พุดคำเพื่อเจ้อ) คือ การกล่าวแบบมีโมหะเป็นมูลต้นเหตุ มุ่งแต่จะพุดอย่างเดียวไม่มีสติไตร่ตรองพิจารณา ควรพุดหรือไม่ควรพุด ถูกกาลเทศะหรือไม่อย่างไร เหมาะแก่บุคคลหรือไม่อย่างไร ท่านว่าคนที่ฉลาดชอบคิดชอบพุดไปพร้อมกัน ส่วนคนโง่ชอบแต่พุดอย่างเดียว ไม่มีความคิด มีแต่พุดไว้

<sup>๑๓๑</sup> พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก), อธิบายธรรมวิภาค ประเพณีที่ ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาสมุทรวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

<sup>๑๓๒</sup> คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงช้าง, หนังสือเรียนเชิงบูรณาการธรรมศึกษาชั้นเอก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงช้าง, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓๕.

<sup>๑๓๓</sup> อ.อ.อ. (ไทย) ๒๒/๔๐/๒๐๑-๒๐๒.

<sup>๑๓๔</sup> อ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๓๙/๕๙๐.

<sup>๑๓๕</sup> อ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๕๐/๖๐๗.

<sup>๑๓๖</sup> อ.วิ. (ไทย) ๓๕/๙๖๘/๖๑๙.

สารประโยชน์ ไม่มีสารประโยชน์แก่ผู้ฟัง ช้ำยังอวดตนว่ารู้ดีกว่า รู้ก่อน รอบรู้ลุ่มลึกกว่าบุคคลอื่นๆ เข้าใจว่าตนรู้ในสิ่งที่คนอื่นไม่รู้ถ้าพูดออกไปแล้วถูกค้าน หรือมีการทักท้วงก็กลับหาว่าเขาโง่ไม่รู้จริง

#### ๒.๒.๔.๒ องค์ประกอบของการกล่าวคำสัมผัปปลาปะ

การกล่าวคำสัมผัปปลาปะ (พูดคำเพื่อเจ้า) เป็นอนุศล<sup>๑๓๗</sup> เป็นการพูดที่ไร้สาระ ไม่มีประโยชน์ จะถึงความเป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ ประการ คือ

- (๑) นิรตถกถาปุเรกขารตา ผู้พูดมีเจตนามุ่งพูดเรื่องที่ไร้สาระให้เป็นสาระ
- (๒) ตถารูปิกถาถนัง พูดเรื่องนั้นออกไป

#### ๒.๒.๔.๓ วิชากรรมของการกล่าวคำสัมผัปปลาปะ

วิชากรรมของการกล่าวคำสัมผัปปลาปะ (พูดคำเพื่อเจ้า) คือ ผลของการกล่าวคำสัมผัปปลาปะ (พูดเพื่อเจ้า) ผู้ที่กล่าวคำสัมผัปปลาปะ (พูดเพื่อเจ้า) นั้น จะประสบกับวิชากรรม คือ วิชาของการกล่าวคำสัมผัปปลาปะ (พูดคำเพื่อเจ้า) อย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๑๓๘</sup>

สัมผัปปลาปะ (การพูดคำเพื่อเจ้า) การที่บุคคลเสพเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้เกิดในเปรตวิสัย วิชาแห่งสัมผัปปลาปะอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์<sup>๑๓๙</sup>

### ๒.๓ โทษของวจีทุจริต

วจีทุจริตจัดเป็นความประพฤติชั่วทางวาจาหรือพฤติกรรมที่ไม่บริสุทธิ์ อันเป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดความชั่ว เป็นเครื่องมัวหมอง ซึ่งหากเกิดขึ้นกับบุคคลใด จะเป็นทางแห่งความเสื่อมเป็นกรรมหรือการกระทำที่ไม่ดีนำไปสู่อบาย วินิบาต นรก วจีทุจริตเป็นวจีกรรมชนิดหนึ่ง<sup>๑๔๐</sup> เป็นหนึ่งในทุจริต ๓ ประการ<sup>๑๔๑</sup> เป็นการกระทำไม่ดีทางวาจา เป็นความประพฤติชั่วด้วยวาจา หรือ ประพฤติชั่วทางวาจา มี ๔ ประการ<sup>๑๔๒</sup> คือ

๑. พูดเท็จ (มุสาวาท)
๒. พูดส่อเสียด (ปิสุณวาจา)
๓. พูดคำหยาบ (ผรุสวาจา)

<sup>๑๓๗</sup> ม.ม. (ไทย) ๑๓/๑๙๔/๒๒๙.

<sup>๑๓๘</sup> อภิ.ก. (ไทย) ๓๗/๙๐๓/๙๓๒.

<sup>๑๓๙</sup> อัง.อภฺรฎก. (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

<sup>๑๔๐</sup> ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๕๗/๔๐.

<sup>๑๔๑</sup> ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๖๐

<sup>๑๔๒</sup> อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๔๘/๒๑๒

#### ๔. พุดเพื่อเจ้า (สัมผัปปลาปะ)

ตามหลักพระพุทธศาสนานี้วัจจุจริตเป็นธรรมที่ทำให้เราร้อนดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “กายทุจริต วัจจุจริต และมโนทุจริต ธรรมเหล่านี้ชื่อว่าทำให้เราร้อน”<sup>๑๔๓</sup> เป็นอกุศลธรรมที่ก่อให้เกิดโทษทั้งต่อตนเองและผู้อื่นดังที่ตรัสว่า “ก็ชนเหล่าใดประพฤติกายทุจริต วัจจุจริต มโนทุจริตชนเหล่านั้นชื่อว่าไม่รักตน แม้ชนเหล่านั้นจะกล่าวอย่างนี้ว่า ‘เรารักตน’ ก็ตามชนเหล่านั้นก็ชื่อว่าไม่รักตน”<sup>๑๔๔</sup> สำหรับผลผลของวัจจุจริตนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในทุจจริตวิปากสูตร อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต<sup>๑๔๕</sup> ว่า

“มุสาวาท (การพูดเท็จ) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อม อำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิปากแห่งมุสาวาทอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ถูกกล่าวด้วยคำไม่จริง แก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์

ปิสุณาวาจา (การพูดส่อเสียด) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อม อำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิปากแห่งปิสุณาวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์

ผรุสวาจา (การพูดหยาบคาย) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิปากแห่งผรุสวาจาอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้ได้ฟังเรื่องที่ไม่น่าพอใจแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์

สัมผัปปลาปะ (การพูดเพ้อเจ้อ) ที่บุคคลเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิปากแห่งสัมผัปปลาปะอย่างเบาที่สุด ย่อมอำนวยผลให้มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์”

สำหรับโทษของวัจจุจริตนั้นปรากฏทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “เมื่อบุคคลทำกายทุจริต วัจจุจริต มโนทุจริต ที่เรากล่าวว่า เป็นอกุศลกิจโดยส่วนเดียว อาทีนพดังต่อไปนี้ อันผู้นั้นพึงหวังได้ คือ ๑. แมตตนเอง ย่อมติเตียนตนได้ ๒. ผู้รู้ใคร่ครวญแล้ว ย่อมติเตียน ๓. ชื่อเสียงอันชั่ว ย่อมกระฉ่อนไป ๔. ย่อมหลงทำกาลกิริยา ๕. เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติวินิบาต นรก”<sup>๑๔๖</sup> หรือที่ตรัสไว้ว่า “หมู่มสัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วัจจุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด พวกเขาลงจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก”<sup>๑๔๗</sup> จากหลักการที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการละเว้นวัจจุจริตถือว่าเป็นจุดยืนที่สำคัญของ

<sup>๑๔๓</sup> อภ.สง.(ไทย) ๓๔/๑๓๐๖/๓๒๙.

<sup>๑๔๔</sup> ส.ส.(ไทย) ๑๕/๑๑๕/๑๓๒.

<sup>๑๔๕</sup> อัง.อฏฐก (ไทย) ๒๓/๔๐/๓๐๑-๓๐๒.

<sup>๑๔๖</sup> อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๘/๗๑.

<sup>๑๔๗</sup> ที.ส. (ไทย) ๙/๒๔๖/๘๓.

พระพุทธศาสนา<sup>๑๔๔</sup> ซึ่งคำสอนทำให้เกิดคุณงามความดีทั้งต่อตนเองและสังคม แต่ถ้าหากมนุษย์มีพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ไม่ดีเป็นการกระทำที่ตกไปในทางที่ชั่วนำมาซึ่งโทษภัยอันหาประมาณไม่ได้มาสู่ทั้งตนเองและสังคม ในส่วนการพูด หรือวาจาที่ก่อให้เกิดโทษควรจะสังวร

จากการศึกษาความหมายและประเภทของวจีทุจริต และโทษของวจีทุจริตสรุปได้ว่า โทษของวจีทุจริตนั้นปรากฏทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า เมื่อบุคคลทำกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ที่เรากล่าวว่า เป็นอภินิหารกิจโดยส่วนเดียว อันผู้นั้นพึงหวังได้ คือ ๑) แม้นตนเองย่อมติเตียนตนได้ ๒) ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วย่อมติเตียน ๓) ชื่อเสียงอันชั่วย่อมกระฉ่อนไป ๔) ย่อมหลงทำกาลกิริยา ๕) เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ความหมายของวจีทุจริต เมื่อแปลออกมาแล้วย่อมได้ใจความจำกัดอยู่ในขอบเขตของ ๓ ประเด็น ได้แก่ ๑) ผู้กระทำ ได้แก่ ความประพฤติชั่วทางวาจา ความประพฤติไม่ดีทางวาจา ๒) ผู้ถูกกระทำ ได้แก่ พยายามที่เกิดแต่ความมุ่งให้เขาแตกกันด้วยวาจา พัง ความจากฝ่ายหนึ่งมาบอกฝ่ายอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้ามพูดแต่ถ้อยคำที่ทำให้แตกแยกความสามัคคี ๓) ผลของการกระทำ ซึ่งจะเห็นว่าการพูดเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งถ้าคนในสังคมมีความสำรวมระวังในการพูดจา ละเว้นวจีทุจริตตามหลักการพระพุทธศาสนา การพูดนั้นย่อมนำมาความสงบสุขมาสู่สังคม ทำให้เป็นที่รักของผู้ที่เข้าใกล้ ดังนั้นการงดเว้นจากวจีทุจริตของคนในสังคม นับว่าเป็นกุศลกรรมบถซึ่งเป็นหลักคำสอนเรื่องของความดีในพระพุทธศาสนา ทำให้สังคมสงบสุข เป็นผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีความราบรื่นเป็นไปเพื่อการพัฒนาศักยภาพในด้านอื่น สังคมก็จะเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ สังคมทั่วไปไม่ยอมรับนับถือ ก่อให้เกิดความเสียหาย แยกแยกกัน จัดเป็นบาป ก่อทุกข์โทษให้ทั้งในปัจจุบันและภพชาติต่อไป

<sup>๑๔๔</sup>ที่.ป.า. (ไทย) ๑๑/๑๕๘/๑๑๙.